

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo

Bergen, 30.6.2013

Høringsuttalelse om Kastdalselvi kraftverk i Kvam herad, Hordaland

Vi viser til brev datert 12.3.2014 med søknad fra NK Småkraft AS om løyve til utbygging av Kastdalselvi i Kvam herad i Hordaland, NVE saksnr 201206934.

Sammendrag

Naturvernforbundet Hordaland (NVH) er negativ til den planlagte utbyggingen, fordi den representerer et stort inngrep i et hittil tilnærmet urørt fjordlandskap, og fordi så mye av vassdragsnaturen i Kvam fra før er utbygd eller planlagt utbygd. Dessuten medfører utbyggingen tap av biologisk mangfold, rødlistearter og verneverdige naturtyper.

Generelt om tiltaket

NK Småkraft AS planlegger å utnytte et 320 m høyt fall i Kastdalselvi, mellom kote 325 og utløpet i fjorden. Fra vestre inntak ledes vannet gjennom et nedgravd rør mot hovedinntaket. Herfra legges driftsvannveien i fjell øst for Kastdalen som boret sjakt, råsprengt tunnel, trykkør i tunnel og nederst et kort nedgravd rør, total lengde 1 035 m. Utløpet fra kraftstasjonen føres direkte i fjorden. Det planlegges en ca. 1,3 km lang vei fram mot kraftverket fra Klyve og Furehaugen i sør, herunder ca. 150 m i tunnel i berget øst for kraftstasjonsområdet. I tillegg vil det bli behov for massedeponier i tiltaksområdet. Kraftverket tilkobles høyspentnettet via en ca. 0,5 km lang jordkabel langs ny veitrasé mot sør.

Hydrologi

Av kraftverkets naturlige nedbørfelt på 9,4 km² er ca. 30 % tidligere overført til Bjølvo kraftverk i Ålvik. Spesifikk avrenning på de resterende 6,1 km² er beregnet til 117 l/s km², som gir en middelvannføring ved inntaket på 0,71 m³/s. Alminnelig lavvannføring er anslått til ca. 0,029 m³/s, mens 5-persentilen er beregnet til 0,079 m³/s i sommersesongen og 0,019 m³/s i vintersesongen. Største og minste turbinlukkeevne er planlagt til henholdsvis 1,8 og 0,09 m³/s. Installert effekt er 5.0 MW og gjennomsnittlig årlig produksjon er beregnet til ca. 13,2 GWh, hvorav 7,9 GWh er sommerproduksjon. Det er foreslått slipp av minstevannføring tilsvarende 5-persentiler sommer og vinter. Dette innebærer at bare fem prosent av dagens vannføring slippes gjennom og vil føre til at en strekning på 800 meter blir tilnærmet tørrlagt ved en eventuell utbygging. Som det fremgår av konsekvensutredningen vil redusert vannføring få direkte negative konsekvenser for fuktighetskrevede lav- og mosearter som finnes langs elva, herunder den rødlistede kranshinnelaven (VU). Dette blir nærmere utdypet under avsnittet om rødlistearter.

Biologisk mangfold

Rødlistearter

Arter rødlistes når deres risiko for å dø ut overstiger et gitt nivå. Rødlista skal være et grunnlag for kunnskapsbasert forvaltning av naturmangfoldet. Ifølge Artsdatabanken har hele 87 % av de truede og nær truede artene havnet på rødlista som direkte konsekvens av menneskeskapte arealendringer i artens leveområder.

En rekke rødlistearter er registrert innenfor influensområdet til Kastdalselvi kraftverk. Den nevnte kranshinnelaven er definert som en sårbar art (VU) og er ikke tidligere kjent så langt inne i landet. Det i seg selv bør utløse ytterligere undersøkelser, som dokumenterer hvilke forhold i akkurat dette området, som er så spesielle at arten trives her. Temaet synes ikke å være godt nok utforsket og dermed bør førevar-prinsippet i Naturmangfoldsloven (§9) legges til grunn, slik at man kan tilegne seg mer kunnskap om arten. I konsesjonssøknaden påpekes det for øvrig at forekomsten av kranshinnelaven antyder at fuktighetsforholdene på stedet er viktig. En så stor reduksjon i vannføringen som konsesjonssøker legger til grunn vil føre til drastiske endringer i fuktigheten langs elva, og vil føre til et tørrere lokalklima.

Ellers gjør vi oppmerksom på at barlind, som også er en sårbar art, finnes i influensområdet. Av nær truede arter (NT) er olivenlav, alm, ask, og fiskemåke og hønsehau registrert. Sannsynligvis finnes strandsnipe og stær, i tillegg til linerle og fossefall. Sistnevnte har nasjonal status. Selv om man setter ut reirkasser som avbøtende tiltak, vil man ved redusert vannføring kunne påvirke bunndyrbestanden,

som fossekallen lever av. Streifdyr av havørn er observert.

Avslutningsvis vil vi påpeke at det er et stort potensiale for å finne rødlistekryptogamer i området. Det er nødvendig at dette undersøkes nærmere og at det eventuelt kartlegges.

Verdifulle naturtyper

Elveløp er en prioritert og rødlistet naturtype, som her rammes. Artsdatabanken trekker fram vannkraftutbygging som en av de viktigste faktorene som har redusert tilstanden til denne nær truede naturtypen. Videre er det registrert rik edeløvsskog (A-verdi), bekkekløft og fossesprøytzone/bergvegg (B-verdi). Bekkekløften blir berørt av inntak og tunnelpåslag. Ytterligere vannreduksjon utover de allerede fraførte 30 % vil virke negativt på de registrerte naturtypene (bekkekløft, bergvegg og elveløp).

Karplanter, moser og lav

Varige arealbeslag, spesielt i tilknytning til tilkomstveier og massedeponier, vil redusere leveområdene, slik at fuktighetskrevede lav- og mosearter reduseres i mengde. Som nevnt vil en eventuell utbygging føre til sterkt redusert vannføring og tørrere lokalklima langs elva. Som det fremgår av biomangfoldrapporten er kunnskapen om konsekvensene for kryptogamer mangelfull. Med hjemmel i naturmangfoldlovens § 8 skal mangel på kunnskap ikke brukes som begrunnelse for å gi konsesjon.

Fugl og pattedyr

Økt støy og trafikk i anleggsperioden vil påvirke hekkende fugl i yngleperioden, og føre til tap av leveområder. De to truede fugleartene fossekall og strandsnipe er nært knyttet til rennende vann, og vil bli ekstra hardt rammet ved den planlagte utbyggingen. På tross av at utbyggingen kan ramme fossekallen, som lever av bunndyr, er det ikke kartlagt om kartlagt hvilke bunndyr som eksisterer og utredet noe om hvordan disse påvirkes av den reduserte vannføringen. Dette er i strid med kravet om kunnskapsbasert forvaltning i §8 i Naturmangfoldloven.

Kastdalselvi har en økologisk tilstand som antatt er god, men som likevel har en risiko for ikke å nå miljømålet for 2020 i henhold til EUs vanndirektiv. Redusert vannføring vil kunne øke faren for eutrofiering og forsurening.

Inngrepsfrie naturområder (INON)

Siden midten av 1990-tallet har det vært en målsetting at inngrepsfri natur i størst mulig grad skal bevares for framtida. Kartverktøyet INON er en indikator for

arealutviklingen i Norge, og er et verktøy for å følge opp de politisk vedtatte målsettingene, ifølge Ifølge Miljødirektoratet.

Ved en eventuell utbygging i Kastfalselvi vil INON sone 2-område blir avkortet. Selv om ny 420 kV Sima-Samnanger krysser øvre deler av området kan ikke det legitimere ytterligere avgrensninger i inngrepsfrie naturområder. Linjen er tvert imot en god grunn til å ivareta resterende arealer på best mulig måte, dvs ved å unngå flere inngrep.

Landskap

Ved inngrep som omsøkt vil helhetsinntrykket av landskapet være synlige sett fra båt. Det er ingen nyhet at Hardangerfjorden og spesielt Fyksesundet er svært godt besøkt og da nettopp med båt som fremkomstmiddel. Selv om dette først og fremst er om sommeren mht turisme/friluftsliv, vil også hobbyfiskere ferdes i sundet og fjorden året rundt. Selve vannstrengen er allerede er redusert med 30 % og ikke svært synlig annet enn ved flom. Derimot vil tilkomstvei, som går delvis i åpen dag, og ikke minst kraftstasjonen være svært synlige.

Det går i dag ikke vei innover Fyksesundet etter Klyve. Med unntak av den nye 420 kV-kraftlinjen som krysser fjorden ved Simlenuten har indre Fyksesund et urørt preg som gjør det spesielt attraktivt for turister. Innerst i Fyksesundet ligger veiløse Botnen som er godt besøkt sommerstid.

En eventuell utbygging av Kastdalselvi med tilhørende tilkomstvei og kraftstasjon vil forringe det unike, urørte inntrykket av fjordarmen, spesielt dersom også de andre omsøkte vannkraftprosjektene i området blir realisert.

Kulturminner og kulturmiljø

Fylkeskonservatoren har varslet i brev datert 14. september 2012 at man ønsket å få muligheten til å vurdere om det er nødvendig med arkeologiske undersøkelser. Konklusjonen mht vurdering ser ikke ut til å foreligge.

Brukerinteresser

Beitearealene for sau vil bli innskrenket og spesielt berørt i anleggsfasen. Anleggsfasen vil ramme jaktinteressene pga støy og trafikk, da det jaktes på hjort i influensområdet. Det foregår også rypejakt i høyereliggende områder. I det store bildet kan også reisende med båt regnes som brukere (gjester/turister og friluftsmennesker).

Nettilknytning

Viser til punkt 2.2.10 i søknaden, som omtaler alle utbyggingene som det er søkt om i området (Øvre og nedre Frydlielva, Skåro, Kastdalselva og Sekkelva) og hvor det vises til at det hersker usikkerhet rundt hvorvidt eksisterende nett er dimensjonert for belastningen som kan komme og at det kan være behov for et eget produksjonsnett på vel 7 km. Vi kan ikke se at forholdet som påpekes er avklart, og imøteser at disse forholdene avklares før man konkluderer om samlet belastning for nye kraftverk i området.

Oppsummering/konklusjon

I søknaden vises det stadig til at den nye 420 kV-linjen Sima-Samnanger allerede har forringet området, og til at det er flere andre utbygde kraftverk i området. Vi anser ikke dette som et gyldig argument for ytterligere forringelse av området. At et område allerede er utsatt gjør at det er desto større grunn til å ivareta resterende.

Viser ellers til at forholdene rundt nettilgang og forekomsten av rødliste-kryptogramer ikke er utredet/kartlagt og avklart. Fossekallens hekkemuligheter vil bli sterkt berørt. Selv om reirkasser er et avbøtende tiltak som kan kompensere for dette har man ikke oversikt over om arten mister noe av næringsgrunnlaget sitt med tanke på bunndyr.

Videre synes det ikke å være samsvar mellom de negative konsekvensene for biologisk mangfold som fremgår av biomangfoldrapporten, og vurdering av effekten av utbyggingen. Vi opplever at konsekvensene for rødlistearter og verdifulle naturtyper undervurderes.

Vi viser også til at kraftstasjon og tilkomstvei vil være helt synlig fra båt. Sjøen er eneste ferdselsvei innover mot indre Fykkesundet, som er et regionalt viktig friluftsområde. Dette er ettertraktet reisemål for gjester/turister og friluftsfolk, og er derfor mye brukt sommerhalvåret. At vannføringen allerede er redusert i Kastdalselva styrker behovet for ikke å redusere den ytterligere. Elveløp er en rødlistet naturtype.

På tross av stadig flere inngrep og mindre andel urørt natur har fjellnaturen rundt Fykkesundet fremdeles et vilt og urørt preg. Dette preget settes under stadig press og vil forsvinne med tanke på samlet belastning.

Argumentet om at grønn energi bidrar til bedre klima er ikke gyldig så lenge man ikke kan dokumentere at økt produksjon faktisk erstatter fossil energi, og man ikke kan utelukke at det fører til en generell økning i energiforbruk. Tap av biologisk mangfold

betegnes for øvrig som en like akutt og alvorlig trussel som global oppvarming.
Derfor må disse utfordringene sees i sammenheng.

Naturvernforbundet i Hordaland er følgelig negativ til søknaden og ber om at denne avvises.

Med vennlig hilsen

For Naturvernforbundet Hordaland

Synnøve Kvamme

Leder

Tone Salomonsen

saksbehandler

Kopi til

- Miljøverndepartementet, 8013 Dep, 0030 Oslo
- Olje- og energi departementet, Postboks 8148 Dep, 0033 Oslo
- Fylkesmannen i Hordaland, Miljøvernavdelinga, Postboks 7310, 5020 Bergen